

ANA FORNAŽAR
MARINELA ŠUVALIĆ

ŠUMSKA PEDAGOGIJA

za djecu novog doba

Priručnik s aktivnostima za roditelje, odgajatelje i edukatore

Poželjno je da djeca što više izlaze iz „umjetnih svjetova“ te da kroz svoja čula iskustveno dožive svijet koji ih okružuje; da se popnu na stablo, dotaknu puža ili žabu, pomirišu cvijet, hodaju bosu po travi ili skaču po lokvama, da promatraju promjene koje se dešavaju u pojedinim godišnjim dobima - da se čude onome što priroda stvara.

Autorice i urednice priručnika:

Marinela Šuvalić

Ana Fornažar

Suradnice:

Mirela Uzelac

Ana Mandić

Tatjana Družetić

Nora Bertosa

Udruga za promicanje edukacije u prirodi "Drijade"

Grafičko oblikovanje:

Diana Čehaja

Grafička priprema:

Intuo

Fotografije:

Kolektiv "Priče iz šume"

Shutterstock

Izdavač:

Modelna šuma Istra 2022.

Izrađeno pod pokroviteljstvom Istarske županije,

UO za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo

SADRŽAJ

ŠTO JE ŠUMSKA PEDAGOGIJA?	3	<i>Ostavi trag - Hodanje u mraku</i>	33
		<i>Godovi - Šuma u drugoj perspektivi</i>	34
		<i>Šumski čarobni štapovi</i>	36
ISTRAŽIVAČKO-SPOZNAJNE AKTIVNOSTI	7	AKTIVNOSTI KREATIVNOG IZRAŽAVANJA	36
<i>Promatranje kore stabla - Šumski memory - Promatranje lišća</i>	8	<i>Slušamo glazbu - Šumski kralj - Jesenji list u okviru</i>	37
<i>Raznolikost listova</i>	9	<i>Stablo u jesen - Jež-vjeverica - Mandala od lišća</i>	38
<i>Šumski pridjevi - Igra suprotnosti - Potraga za šumskim blagom</i>	10	<i>Moje stablo - Šumske životinje - Životinje od kore</i>	39
<i>Potruga za crvičima - Koliko stablo ima godina?</i>	11	<i>Dekupaž tehnika na drvu - Izradi svoj kist i slikaj - Ptica</i>	40
<i>Šumski plodovi</i>	13	<i>Šumska ikebana - Češer mačka - Šumski plodovi</i>	41
<i>Poruke šume - Pokus sa češerom</i>	14	AKTIVNOSTI UZ KORIŠTENJE DIDAKTIČKIH MATERIJALA	42
<i>Šuma u staklenci</i>	15	U zatvorenom prostoru	42
<i>Sadnja stabla</i>	16	<i>Šumski biljar - Sensorna kutija - Što šume vole? - Dijelovi stabla - Matematička igra</i>	43
<i>Skrovište za životinje - Gnijezdo ptice</i>	17	<i>Uparivanje šumskih plodova - Učimo boje</i>	44
AKTIVNOSTI KRETANJA	18	Uvodne igre s karticama šumskih životinja	44
<i>Zimzeleno-listopadno - Vjeverica-jež</i>	18	<i>Upoznavanje ljudi-životinja - Grupno pamćenje - "Grrr!" - Najbrži lovci</i>	44
<i>Potruga za bundevama - Ščapi (uhvati) me za rep ako možeš!</i>	19	RADIONICE ZA DJECU 7-12 GODINA	46
<i>Igra skakanja - Šumski poligon</i>	20	<i>Izrada biljnog terarija</i>	46
<i>Potezanje konopa - Igra sa štapovima - Igra provlačenja</i>	21	<i>Šumski istraživači</i>	47
<i>Pronađi pravu stvar! - Paukova mreža</i>	22	<i>Primjer radnog lista</i>	48
A. Igre s češerima	23	<i>Ptičja kuharica</i>	49
<i>Sakupljanje češera</i>	23	<i>Igra kljunova</i>	50
<i>Prenošenje češerki - Igra gađanja - Boćanje</i>	24	LITERATURA	52
<i>Štafeta u jutenim vrećama</i>	25		
B. Igre sa zagonetkama	26		
<i>Zagonetka sova</i>	26		
<i>Zagonetka medvjed - Zagonetka zeko - Zagonetka vjeverica</i>	27		
SENZORNE AKTIVNOSTI	28		
<i>Senzorna staza - Duga</i>	28		
<i>Otkud dolaze zvukovi sove? - Prepoznaj miris - "Što ti je u fokusu?"</i>	29		
<i>Crtanje po zemlji - Senzorna šumska igra - Što je gdje?</i>	30		
<i>Otisak češera - Potraga za bojama</i>	31		
<i>Zvukovi šume - Šumski oblik</i>	32		

ŠTO JE ŠUMSKA PEDAGOGIJA?

Šumska pedagogija disciplina je koja povezuje upoznavanje šumskih ekosustava s odgojno-obrazovnim radom u prirodnom okruženju. Promovira šume **kao zdrave lokacije za učenje**, kao jedinstvenu okolinu koja omogućava senzorna iskustva, znatno više nego drugi ekosustavi. Šuma potiče sposobnost promatranja i slušanja, stimulira socijalne interakcije među djecom i pomaže u prevladavanju negativnog utjecaja stresa. Gyorek (2012) prema Beames i sur. (2009) šumsku pedagogiju objašnjava kao obrazovanje u prirodi, odnosno način rada unutar kurikulumu u kojem se nastava i učenje odvijaju izvan učionice.¹

Šuma je prirodno okruženje koje ujedno umiruje i poziva na istraživanje zbog njezine bioraznolikosti koja je izuzetni poticaj. Vilhar i Rantaša (2017) ističu šumu idealnim okruženjem za cjelovito učenje, istraživanje, razvijanje jer obiluje bojama, mirisima, zvukovima, oblicima, raznim vizualnim doživljajima, itd.² U radu s djecom neće se dogoditi da djeca ne žele otići u šumu, već u njoj rado ostaju, jer se u njezinom zelenom „carstvu“ osjećaju mirno, opušteno i sretno, a upravo tada najbolje uče. Kad govorimo o djeci predškolske dobi, Uzelac i Starčević (1999) navode da su ona usmjerena na opće doživljavanje prirode, koje uključuje emocionalne, spoznajne i druge procese te ih je potrebno poticati. Također, smatraju da početak

razumijevanja prirode uvjetuje ne samo susret s njom, već i iskustvo aktivnog odnosa s njom.³

Djeca će se s najvećim užitkom igrati upravo na otvorenom, u prirodnom okruženju, aktivno istraživati te se tako razvijati. Jezdić i Rajović (2011) navode: "To je posao djeteta, da trči, da skače, da bude što više na igralištu, u šumi, u parku, ali i da se isprlja, da padne, da pokisne.. .da bude u kontaktu s drugom djecom, s odraslima, sa sobom, i da kroz ove situacije razvija svoje motoričke, emocionalne i socijalne vještine". S druge strane posao roditelja, odgajatelja i edukatora je da im to učine dostupnim i mogućim.⁴

Osnovna načela šumske pedagogije istaknuta su na mrežnim stranicama Europske grupe za šumsku pedagogiju⁵:

1. **šumska pedagogija potiče interakciju čovjeka i okoline te razumijevanje tih odnosa**
2. **šumska pedagogija koristi interaktivne i suradničke pedagoške metode i pristupe**
3. **šumska pedagogija podržava holističko učenje i doprinosi edukaciji za održivi razvoj**

¹ Gyorek, N. (2012) Povabilo v gozd srečnih otrok. Kamnik:samozal, str.11

² Vilhar, U., Rantaša, B. (2017). Handbook for learning and play in the forest. Ljubljana:Gozdarski inštitut Slovenije, str.14

³ Starčević I., Uzelac V.(1999). Djeca i okoliš. Rijeka: Adamić, str.9

⁴ Jezdić, A., Rajović, R. (2020) Posledice života u virtualnom svetu. Raspoloživo na: <https://ntcučenje.com/posledice-zivota-u-virtualnom-svetu/>

⁵ Forest pedagogics (2017) raspoloživo na: <http://forestpedagogics.eu/portal/>

Andreas Holzinger navodi ciljeve šumske pedagogije:⁶

- poticati kreativnost u prirodi
- omogućiti učenje kroz igru
- poboljšati odnos šuma i ljudi
- prenošenje „šumskog znanja“
- senzibilizirati za odgovorno korištenje šume
- promicati razumijevanje šume kao staništa divljih životinja
- upoznati regionalne karakteristike i usluge šuma i poslove u šumi
- uspostavljanje kontakta sa šumarima

Šumska pedagogija, dakle, zastupa suvremeni, holistički pristup koji podupire cjelovit razvoj djeteta - potiče djetetove sposobnosti i stvaralaštvo kroz iskustveno učenje. Osim novih znanja, djeca usvajaju i praktične vještine te stječu kompetencije u poticajnom šumskom okruženju. Iz navednog možemo zaključiti da šumska pedagogija nudi niz dobrobiti za fizički, mentalni i emocionalni razvoj djece.

Dobrobiti šumske pedagogije

FIZIČKE

Razvoj motoričkih sposobnosti i vještina; brzina, preciznost, ravnoteža, koordinacija, snalažljivost, samostalnost i orijentacija u prirodi

EMOCIONALNO-SOCIJALNE

Pozitivne emocije, osjećaj pripadnosti, samopoštovanje i samosvijest, razvoj suradnje, odgovoran i tolerantan odnos prema drugima

MENTALNE

Razvoj kreativnosti i mašte, razvoj logičkog i divergentnog mišljenja, razvoj znatiželje i inovativnosti, razvoj samostalnog mišljenja, koncentracije i pažnje

Kroz druženje s drugom djecom i odraslima potiče se timski rad, zajedničko istraživanje, učenje od drugih, razvoj socijalnih kompetencija i prihvaćanje različitosti, a direktnim kontaktom sa živim bićima u šumi djeca osjećaju da su i sama dio ekosustava. Kroz različite aktivnosti kretanja, individualne, sportske i grupne igre te prirodne oblike kretanja kroz šumu potiče se razvoj grube i fine motorike kod djece. Pokret je, navodi Rajović (2017), izuzetno važan za razvoj mozga, i zbog toga je jako važno da se djeca kreću, da borave vani, penju se, preskaču, provlače se, a ima li za to boljeg mjesta od šume?⁷

Što sve djeca mogu raditi u šumi?

Kad kažemo da mogu učiti o šumi, jasno je da se radi o širokom području, ali u užem smislu mogu učiti o biljnom i životinjskom svijetu i prirodnim pojavama. Osim toga možemo djecu poučiti o dobrobitima ili općekorisnim funkcijama šume kao što je proizvodnja kisika, o drveću kao izvoru sirovine, o plodovima i bilju koje možemo skupiti u šumi te o raznim rekreativnim aktivnostima u šumi. Teme koje se obrađuju koreliraju s prirodoslovnim predmetnim područjem, jezikoslovljem, matematikom, ali i likovnim i glazbenim odgojem.

⁶ Waldpaedagogik (2023) raspoloživo na: https://www.waldpaedagogik.at/waldpaedagogik/warum-waldpaedagogik/?no_cache=1

⁷ <https://www.antenam.net/drustvo/37933-dr-ranko-rajovic-za-antenu-m-danasnja-djeca-gojazna-slaba-sve-vise-poremecaja-govora-evo-gdje-roditelji-grijese>

Djeca u šumi mogu učiti o bilo čemu što je u području njihova interesa, kroz različite aktivnosti:

- **Istraživačko-spoznaje aktivnosti**
- **Aktivnosti kretanja (individualne i grupne igre)**
- **Senzorne aktivnosti**
- **Kreativno izražavanje**
- **Aktivnosti uz korištenje didaktičkih materijala**

Posebno je važna slobodna i nestrukturirana igra u šumi jer se tada odvija kontinuirani, spontani proces učenja. Djeca stvaraju kreativne igre u skladu s vlastitim potrebama i interesima te je upravo ovakav kontakt s prirodom važan za razvoj kreativnosti (Schmechel, 2018).⁸

U šumi možemo pronaći puno prirodnog materijala koji je sam po sebi poticajno sredstvo za učenje, istraživanje, likovno i glazbeno stvaranje, ali i pomoću kojeg možemo, zajedno s djecom, izraditi razna didaktička sredstva čime šuma postaje naš saveznik u učenju.

Ono što je posebnost šumske pedagogije je usmjerenost na aktivnosti koje vode i iniciraju djeca, u skladu s njihovim potrebama, mogućnostima i interesima, čime se potiče djecu na preuzimanje odgovornosti i stavlja ih se u središte procesa učenja. Aktivnosti se odvijaju u sigurnom okruženju, ali naravno ne bez rizika. Odrasli su ti koji trebaju djeci omogućiti što sigurnije okruženje i poticati djecu na oprez, ali i imati povjerenja u njih.

Vilhar i Rantaša (2017) navode da djeci trebamo dozvoliti da se penju, vise s grana, skaču po blatnim lokvama, trče, sakupljaju materijale, iznova grade i ruše, i sl.⁹

Jedan od suvremenih pristupa u šumskoj pedagogiji je sve popularnija flow metoda koju je osmislio edukator Joseph Bharat Cornell. Izravno iskustvo, intuicija, intrinzična motivacija, kreativna igra i smirena, ekspanzivna svijest - sve su suptilni sastojci ove metode. Budući da cijelo svoje biće energično posvećuju temi, sudionici Flow Learninga mogu doživjeti veću svrhu, fokus, otvorenost i dubinu razumijevanja: sve ono bitno za istinsko učenje.

Flow učenje stvara ubrzani protok inspiracije i promjene kod sudionika, dok se kroz korištenje razigranih aktivnosti uklanjaju mentalne barijere koje odvajaju polaznike, djecu, od prirodnog svijeta (Sharing Nature Worldwide, 2021).¹⁰

Današnja otuđenost od prirode kod djece zapravo je, između ostalog, posljedica strahova koje odrasli imaju od dječjih povreda, padova, pa čak i od toga hoće li se djeca isprljati! Djeca taj strah nemaju, pa je naš zadatak podržati njihovo učenje i istraživanje u prirodi, čak iako sa sobom nosi poneku ogrebotinu ili tenisice pune zemlje.

ISTRAŽIVAČKO-SPOZNAJNE AKTIVNOSTI

Istraživačko-spoznajne aktivnosti bude znatiželju kod djece, potiču ih na daljnje istraživanje te omogućuju djeci da dolaze do novih ideja i zaključaka. Istraživanjem u šumskom okruženju, produbljuje se interes za šumu i prirodu, a postojeća znanja nadograđuju. Ovakvim aktivnostima razvija se kritičko mišljenje i produbljuju spoznaje o svijetu koji nas okružuje.¹

ŠTO POZNAJEM IZ ŠUME?

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica izgovara različite pojmove iz šume (biljke, životinje, pojave...), a djeca na njih reagiraju kroz pokret. Ukoliko poznaju taj pojam onda poskoče, a ukoliko ne poznaju onda čučnu. Ova igra će djecu upoznati s brojnim novim pojmovima iz šume ili će pomoću nje utvrditi već poznate pojmove.

TKO VOLI...

Tijek aktivnosti

Svako dijete kaže nešto što voli iz šume/u šumi, a drugi ukoliko osjećaju isto pljesnu rukama.

SVE JE POVEZANO

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica igre predstavlja sebe, u ruci drži klupko vune/špage, pa baca klupko drugom sudioniku držeći u ruci početak niti. Svaki sudionik nakon predstavljanja uhvati se za nit vune/špage dok klupko baca dalje. Kada se svi sudionici predstave napraviti će mrežu koja predstavlja bioraznolikost u šumi - sve je povezano.

⁸ Forest pedagogics raspoloživo na <https://forestpedagogics.eu/portal/>

⁹ Vilhar, U., Rantaša, B. (2017). Op.cit, str.16

¹⁰ Sharing Nature Worldwide (2021) raspoloživo na: <https://www.sharingnature.com/flow-learning.html>

¹ Gyorek, N. (2012) Povabilo v gozd srečnih otrok. Kamnik:samozal, str.19

PROMATRANJE KORE STABLA

Kora stabla krije razne boje, teksture, izbočine i udubine, a u njoj se često nalaze i razne bube koje su djeci zanimljive.

Potrebni materijali

- kora stabla
- povećala
- pastela
- papir

Tijek aktivnosti

Djeca mogu promatrati koru stabla, gledati je pod povećalom, opipavati, mirisati, uočavati razliku između kore raznih stabala, ali i kore koja je na stablu i koja je otpala. Na koru stabla prisloniti papir i prijeći po njemu pastelom, kako bi dobili otisak kore. Na istom papiru zapisati svoja opažanja o kori, što kasnije može poslužiti za zajednički razgovor i daljnje učenje.

PROMATRANJE LIŠĆA

Potrebni materijali

- razno lišće
- povećala
- olovka
- papir
- vodene boje

Tijek aktivnosti

Djeca mogu promatrati lišće golim okom i povećalom. Uspoređuju razne oblike, teksture i boje različitih listova. Promatraju što se s lišćem događa na stablu, a što na tlu s obzirom na godišnja doba. Sve to mogu zapisivati ili crtati olovkom na papir, za daljnje učenje i stjecanje novih spoznaja. Različito lišće djeca mogu premazati vodenim bojama i otiskivati na papir kako bi spoznali različite otiske, gustoće žila i oblike.

Potrebni materijali

- šumski prirodni materijali

Tijek aktivnosti

Sudionici se podijele u 3 grupe. Voditelj/ica aktivnosti na platno stavi razne prirodne materijale. Sudionici moraju zapamtiti iste i na znak voditelja/ice potražiti iste takve materijale u šumi. Potraga traje jednu minutu. Ekipe zatim donose materijale na uvid. Hoće li sve ekipe na vrijeme uspjeti pronaći zadane predmete?

RAZNOLIKOST LISTOVA

Potrebni materijali

- krugovi od papira na kojima je ispisano npr: šiljasti list, okrugli list, suhi list, list s rupom, duguljasti list, list s glatkim rubom, list s gustim žilama itd.

Tijek aktivnosti

Na tlo postavimo zadane krugove papira s ispisanim različitim oblicima/teksturama lišća. Djeca individualno ili u parovima krenu u potragu za lišćem u šumi. Zadatak je da svatko pronađe više komada raznolikog lišća. Kad se djeca vrate s lišćem, postavljaju lišće u krugove s natpisima s obzirom na oblike/teksture lišća koje su pronašli.

Nakon toga svi zajedno analiziramo lišće koje smo skupili; kojeg lišća ima najviše, a kojeg najmanje, jesmo li uspješni sakupiti svo lišće? Aktivnost koristi djeci da uvide bioraznolikost u šumi te raznolikost listova i drveća koja nas okružuje. Ukoliko vremenski ograničimo aktivnost, djeca će se natjecati tko će uspjeti skupiti traženo lišće i na vrijeme ga postaviti u zadane krugove.

Aktivnost u paru

Svako dijete sakupi svoj "špil" što više raznolikog lišća. Potom se djeca postave u parove. Voditelj/ica će postavljati određena pitanja, a svaka osoba će se odabirom svog lista natjecati s listom osobe u paru. Dijete izvlači iz svog snopa list koji najbolje odgovara pitanju i pokazuje ga osobi u paru koja je učinila isto, pa promotre npr. čiji list sporije pada ili koji ima više rupa.

Pitanja koja postavlja voditelj/ica;

1. čiji list je dulji? /2. čiji list ima gušće žile? /3. čiji list sporije pada? /4. čiji list ima glatkiji rub? /5. čiji list ima više rupa? /6. čiji list je više suh? /7. čiji list je tvrdi? /8. čiji je okrugliji? ... Igra tj. natjecanje traje dok je voditelj/ica ne prekine, a osoba čije je lišće pobijedilo zaslužuje određenu "šumsku" nagradu.

ŠUMSKI PRIDJEVI

Dotrebni materijali

- kartonske kutije od jaja u kojima su ispisani pridjevi

Tijek aktivnosti

Svaki par dobije svoju kutiju u kojoj su zalijepljeni suprotni pridjevi npr. meko/tvrdo, grubo/glatko, duguljasto/okruglo, dugačko/kratko, zeleno/smeđe, teško/lako itd. Par kreće u potragu za materijalima. Kad su pronašli materijale koji odgovaraju zadanim pridjevima i ispunili sva mjesta u kutiji vraćaju se kod voditelja/ice. Nakon toga se analiziraju svi pronađeni materijali; istresaju se na tlo i grupiraju u skupove; skup lišća, skup granja, skup kamenčića, skup cvijeća, skup kore, skup trave...itd.

Ova aktivnost korelira s područjem jezikoslovlja jer djeca uče pridjeve, ali i s područjem matematike jer se upoznaju sa skupovima. Istovremeno djeca spoznaju o raznolikosti materijala u šumi i njihovim teksturama i kvalitetama. U posljednjoj fazi može uslijediti aktivnost "Pronađi pravu stvar!" (objašnjena u dijelu priručnika Aktivnosti kretanja).

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica ispiše različite pridjeve na papiriće (glatko, hrapavo, teško, lako, svjetlo, tamno, veliko, malo, tvrdo, meko, špicasto, oblo, zeleno, smeđe itd.). Djeca uzimaju po jedan papirić s pridjevom (npr. oblo) i odlaze u potragu za takvim materijalom u šumu. Kad se vrate, u krugu s ostalim sudionicima traže svoj suprotni par (npr. špicasto). Igra je zanimljiva jer razvija maštu i improvizaciju.

Dotrebni materijali

- kartonska podloga na kojoj su slike onoga što djeca trebaju pronaći u šumi (npr. veliki češer, dva žira, žuti list, grančica...)
- prazna polja pored slika, za označavanje pronađenog
- olovka

Tijek aktivnosti

Djeca u skupinama hodaju po šumi, osvrću se oko sebe i traže što imaju na popisu. Za vrijeme potrage djeca traže ono što imaju zadano i materijale ponesu sa sobom. Nakon potrage zajedno se komentira što su pronašli u šumi.

U drugoj varijanti ove igre možemo ponuditi djeci vrećicu s različitim šumskim materijalom. Svako dijete izvuče iz vreće jedan predmet i treba isti takav pronaći u prirodi.

POTRAGA ZA CRVIĆIMA

Zadatak/cilj:

Kroz ovu aktivnost djeca vježbaju percepciju u prostoru, povezivanje pojava u prirodi s bojama te razvijaju i finu i grubu motoriku.

Dotrebni materijali

- raznobojne šarene žice dužine oko 5 cm („crvići“)
- dugi štap

Tijek aktivnosti

Zadatak je pronaći crviće, raznobojne žice skrivene u šumi. Kad dijete pronađe crva učvrsti ga na štap kojeg voditelj/ica drži, i to s desna prema lijevo te kreće dalje u potragu dok se ne pronađu svi crvići. Kad su pronađeni i na štap obavijeni svi crvići promatra se zajedno koje su boje prve pronašli, a koje kasnije, zašto?

Možemo razgovarati o mimikriji i kako bi to bilo u neko drugo doba godine npr. da je pao snijeg ili da su crvići pali na cvjetnu livadu? Koje bismo tada boje pronašli lakše, a koje teže?

IGRA SUPROTNOSTI

POTRAGA ZA ŠUMSKIM BLAGOM

KOLIKO STABLO IMA GODINA?

Dotrebni materijali

- mjerna vrpca
- kalkulator
- olovka i papir

Tijek aktivnosti

Zajedno s djecom ćemo mjeriti debljinu stabla kako bi odredili njegovu starost. Prije toga djeci postavljamo poticajna pitanja kojima ih se potiče na razmišljanje i izražavanje vlastitih ideja.

Npr. što mislite koliko je ovo stablo staro? Po čemu ste to zaključili? Jeste li čuli kako se može odrediti starost stabla? Koliko stablo može biti staro? Nakon zajedničke diskusije, objasnimo i demonstriramo djeci način određivanja starosti.

Izmjerimo mjernom vrpcom opseg stabla na visini od otprilike 1 m. Dobiveni rezultat u centimetrima podijelimo s 2 cm (jer je to prosječna širina goda), npr. $86:2=43$ godine. Na taj način smo dobili starost stabla, tj. broj godina u deblu.

Aktivnosti određivanja starosti stabla mogu prethoditi uvodne aktivnosti, npr. šetnja šumom te promatranje stabala i različitosti u debljini debla. Djeci se mogu pokazati drvene pločice s godovima ili promatrati panj s godovima koji predstavljaju godine starosti stabla. Nakon mjerenja stabla i određivanja starosti, možemo aktivnost nastaviti tako da djeci ponudimo likovne poticaje i sredstva za slikanje godova.

ŠUMSKI PLODOVI

Potrebni materijali

- slike šumskih plodova
- šumski plodovi izrađeni od papira
- košare
- papirnati tanjur ili drvena žlica
- papirnata čaša

Tijek aktivnosti

Koji su to plodovi koji rastu u šumi? Npr. gljive, kesten, kupine, šumska jagoda, bazga, borovnice, šipak, ribiz, šparoge. Pokazati slike plodova ili ako je moguće žive plodove, promatrati ih, prepoznati te istaknuti njihova obilježja. Što sve možemo raditi od tih plodova? Npr. čaj, sok, marmelada, namaz, kajgana, šugo..itd. Postavljamo pitanja; na koji način ih konzumiramo, jedemo li ih ili pijemo, koliko često i kako utječu na naš organizam?

Voditelj/ica je prethodno izradio/la npr. gljive i šipak od papira i sakrio/la ih u šumi (do deset komada od svakog ili koliko ima djece). Igra se nastavlja u dvije skupine; jedna skupina traži gljive, a druga traži šipak. Svoje plodove stavljaju u košare. Nakon toga slijedi igra štafete, u kojoj su skupine postavljene u kolone i cilj je prenijeti svoje plodove iz košare do cilja. Ekipa "gljiva" prenosi gljive na papirnatom tanjuru (jer gljive jedemo). Kad prvi igrač dođe do cilja vraća se s praznim tanjуром i daje ga sljedećem koji trči do cilja i tako dok se svi plodovi ne prenesu (ovdje umjesto tanjura možemo koristiti i drvenu žlicu). Ekipa "šipak" prenosi svoje plodove u papirnatu čašu (jer čaj pijemo), dok se svi igrači ne izmijene i sav šipak završi na cilju. Za ovu aktivnost možemo pripremiti bilo koje šumske plodove koji rastu u našem podneblju. Po završetku ove aktivnosti poželjno je kušati neke od plodova šume, bilo u obliku čaja, soka ili marmelade.

PORUKE ŠUME

Druga varijanta:

Ispričamo djeci priču o šumi. Nakon toga oni ispisuju ili slikaju svoje poruke šumi koje potom špagicama vješaju po šumi.

Potrebni materijali

- poruke šume
- drvene bojice
- papiri
- špaga

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica će pripremiti "poruke šume" ispisane na papirićima. Poruka ima onoliko koliko ima djece. Poruke šume opisuju ono najvažnije što nam šuma daje, što raste u šumi, što u šumi možemo raditi i tko sve živi u šumi itd. Poruke šume donose nam najvažnije informacije o šumama i šumskim ekosustavima, a prilagodit ćemo ih uzrastu djece.

Ako se igramo s djecom predškolskog uzrasta koja još ne znaju čitati, podijelit ćemo s njima sličice biljaka, životinja i pojava iz šume. Poruke ćemo sakriti u šumi, na stablu ili ispod kamena, nek ih djeca pronalaze ili ih staviti u košaru/vreću na izvlačenje.

Kad svako dijete ima svoju poruku čitamo ih u krugu.

Ovu aktivnost možemo završiti na način da se poruke iskoriste u kreiranju likovnih radova, kao npr. razglednica iz šume.

POKUS S ČEŠEROM

Zašto se otvaraju i zatvaraju?

Otvaranje i zatvaranje češera obrambeni je mehanizam zaštite sjemenki. Kada je toplo i suho češeri se otvaraju kako bi se sjemenke oslobodile, a kad je hladno onda se češeri zatvaraju.

Potrebni materijali

- otvoreni češeri
- zatvoreni češeri
- tegla s vrućom vodom
- tegla s hladnom vodom

Tijek aktivnosti

U teglu s hladnom vodom stavi se otvoreni češer. U teglu s vrućom vodom stavi se zatvoreni češer. Promatramo što se događa i zajedno komentiramo. Djecu se potiče na izražavanje mišljenja i ideja kako bi se došlo do zajedničkog zaključka. Što uočavamo? Što se s češerom događa? Što mislite zašto? ...

ŠUMA U STAKLENCI

Potrebni materijali

- staklenke
- spužva za aranžiranje
- škare

Tijek aktivnosti

Na dno staklenke stavimo spužvu za aranžiranje koju smo prethodno izrezali u odgovarajući oblik. U spužvu ubadamo kraće i duže grančice s lišćem ili s iglicama koje će predstavljati naša stabla i grmlje. Na dno naše šume stavljamo tlo, šljunak, kamenčiće, suhe plodove, te mahovinu. Dobiti ćemo različite slojeve šume; prizemni sloj, grmlje i stabla te tlo. Koristimo sve što pronađemo kako bi kreirali našu šumu u staklenci koju ćemo ponijeti kući i uživati u šumi svaki dan.

SADNJA STABLA

Sadnja sadnice stabla je jedna od vrlo poželjnih aktivnosti.

Potrebni materijali

- sadnica stabla
- voda
- kramp
- prirodna hranjiva za stablo

Tijek aktivnosti

S djecom ćemo prije same sadnje provesti razgovor o dijelovima stabla (korijen, deblo, grane, lišće) i što je sve potrebno kako bi jedno stablo raslo (voda, sunce, tlo). Objasnit ćemo im postupak sadnje te da stabla mogu rasti iz sjemena ili iz sadnica.

Iskopamo rupu dubine oko 50 cm te dobro pognojimo humusom i prirodnim hranjivima. U rupu stavimo sadnicu stabla i rupu zatrpamo zemljom, a djeca nam pomažu u tome. Zemlju oko stabla ćemo dobro utabati i svi ćemo tri puta puhnuti u posađeno stablo kako bi mu dali potrebnu toplinu za rast. Onda ćemo stablo dobro zaliti i otpjevati mu pjesmicu (koju ćemo prethodno osmisliti) te zaplesati oko stabla.

GNIJEZDO PTICE

Potrebni materijali

- prirodni materijali
- špaga

Potrebni materijali

- štipaljke
- sličice ptica
- vrećice

Tijek aktivnosti

Ispričamo djeci priču o životinjama koje žive u šumi. Možemo odabrati jednu životinju te ispričati kako ona živi i koje su njezine navike i karakteristike; npr. lisica koja živi u lisičjoj jami. Važno je naglasiti gdje životinja živi i kako izgleda njezino skrovište.

Djeca će potom od prirodnih materijala, eventualno uz pomoć špaga, izraditi u šumi pravo skrovište za životinju koje će odgovarati stvarnoj veličini životinje i njezinom načinu života.

Tijek aktivnosti

Sudionici se okupe na zadanoj lokaciji na koju su morali doći tako što su se snašli na mapi koju je izradio/la voditelj/ica.

Pružimo im vrećice s različitim prirodnim materijalima koji su vezani za ptice (trava, grančice, zemlja, perje, sjemenke... Slijedi rasprava o tome što svi ti materijali imaju zajedničko, koja im je poveznica?

Kada dođu do rješenja, sudionici kreću u potragu za sličicama ptica koje su skrivene u prirodi. Svatko pronađe svojeg para, tj. onoga tko je pronašao istu sličicu. Parovi sudionika dobit će zadatak da naprave nešto čime oponašaju životinje u prirodi, u ovom slučaju ptice, i graditi će ptičje gnijezdo. Dobro je djeci prethodno pokazati gnijezda u prirodi ili na slikama. Svako će dijete dobiti svoju štipaljku koju će koristiti kao kljun ptice te sakupljati travu i ostale materijale kako bi u paru izgradili gnijezdo ptice.

AKTIVNOSTI KRETANJA

Kretanje je jedan od najvažnijih preduvjeta za zdrav razvoj i funkcioniranje djeteta. Tjelesne aktivnosti u prirodi pozitivno utječu na maksimalnu opskrbu kisikom, povećanje mišićne mase, pospješuju koordinaciju, brzinu i agilnost. Naročito, kretanje kroz šumu koja je često neravnog terena, potiče razvoj grube motorike, spretnosti i preciznosti, te ima brojne druge fizičke dobrobiti.¹

ZIMZELENO- LISTOPADNO

Tijek aktivnosti

Ovoj aktivnosti prethodi priča o vrstama stabala, njihovim karakteristikama i oblicima. Voditelj/ica će pokazati djeci kako će kroz pokret napraviti listopadno, a kako zimzeleno stablo. Podignute ruke iznad glave u krug čine listopadno stablo, a ruke spuštene i odignute od tijela koje čine oblik trokuta s glavom jesu zimzeleno stablo. Voditelj/ica izgovara riječ "listopadno" ili "zimzeleno", a djeca će svojim tijelom stvariti taj oblik stabla.

VJEVERICA- -JEŽ

Tijek aktivnosti

Ovo je zapravo modifikacija poznate igre „Dan-Noć“. Umjesto riječi dan i noć, mogu se koristiti bilo koje druge riječi, npr. životinje. Djeca su u slobodnoj formaciji. Na riječ "jež" spuštaju se dolje, odnosno sklopčaju se kao jež, na riječ "vjeverica" se dižu, skaču gore. Tko se nije sklopčao ili skočio na zadanu riječ - ispada iz igre. Pobjednik je onaj tko zadnji ostane u igri. Voditelj/ica igre može biti i neko dijete.

ŠČAPI (UHVATI) ME ZA REP AKO MOŽEŠ!

U ovoj je igri cilj zgrabiti protivniku rep i sačuvati svoj.

Potrebni materijali

- krpene trake dužine 30 cm ili marame

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica igre potakne djecu da se užive u ulogu mladunaca raznih šumskih životinja - lisice, čaglja ili vuka te potpitanjima potiče djecu da zamisle kako se ti mladunci igraju; možda se igraju skrivača, lovice ili... Voditelj/ica pripovijeda što im je jednom šapnula ptičica: "Rekla mi je da se male lisice i vučiči najviše vole hvatati za rep!" Potom igra krene. Svako dijete dobije po jednu krpenu traku ili maramu, to je njegov rep i treba ga nataknuti u hlače ili džep. Na prvi znak djeca potrče i trčkaraju po šumi, a na drugi znak zaustave se ispred drugog "mladunca životinje" licem u lice i poviču: "Ščapi me za rep ako možeš!" U tom trenutku dvoboj počinje, a pobjednik je onaj mladunac koji uhvati protivnika za rep (povuče maramu) i sačuva svoju. Onaj mladunac koji je ostao bez marame ispada iz igre, a igra se nastavlja do zadnjeg repa.

POTRAGA ZA BUNDEVAMA

Ova igra savršena je za jesenske dane u šumi.

Ova igra potiče suradnju unutar timova, snalažljivost u prostoru, logičko razmišljanje te kretanje.

Potrebni materijali

- male bundeve prethodno sakrivene po šumi
- karta na kojoj je ucrtano gdje se bundeve nalaze
- košare

Tijek aktivnosti

Djeca su podijeljena u skupine, svaka skupina dobije svoju kartu i košaru. Djeca trebaju pratiti upute na karti, promatrati kartu i okolinu, surađivati s ostalom djecom te pronaći skrivene bundeve.

¹ Gyorek, N. (2012) Povabilo v gozd srečnih otrok. Kamnik:samozal, str.18

ŠUMSKI POLIGON

Ovo je izuzetno zabavna i dinamična igra koja se prilagođava dobi djece. Svaki puta može biti drugačija jer postoji bezbroj mogućnosti za šumski poligon.

Ideja koju je predložilo dijete: dodati aktivnost s povećalima, odnosno da je dijete prošlo poligon tek kad je pomoću povećala našlo list s nekom nepravilnosti ili posebnosti.

Potrebni materijali

- razni šumski materijali (panjevi, grane, češeri, kamenje...)
- jutene vreće
- špaga
- košare
- tube od kartona
- lastik
- kutije...

Potrebni materijali

- lišće
- slika zmije

Tijek aktivnosti

Od navedenih materijala napravi se poligon čija se težina može postupno mijenjati, ovisno o dobi i mogućnostima djece. Unutar poligona djeca mogu skakati, trčati, provlačiti se, preskakivati. Primjer poligona: krenemo s paralelnom položenim granama između kojih će djeca skakati na jednoj nozi ili sunožno. Nakon toga čeka ih košara puna češerki. Djeca gađaju češerom u krug, napravljen od špaga, dok ne pogode, a najviše pet puta! Kada pogode, uzimaju svoj češer iz kruga i nose ga na kartonskoj tubi do sljedeće košare. Tu je razvučen lastik između dva stabla, kroz koji se moraju provući ili ga prekoračiti kako bi došli na drugu stranu. Na znak "žabe" postavljen na tlu, skaču kao žabe do mjesta gdje ih čeka zadatak ispisan na papiru (npr. reproduciraj zvuk ili imitiraj određenu životinju, pronađi nešto "žuto" ili "smeđe" u okolini ili nešto što miriše itd.) Onda ulaze u jutene vreće i skaču do drvenih panjeva. Ostavljaju vreće, te skoče na prvi panj, pa doskoče na drugi i time su završili poligon. Poligon je potrebno objasniti i pokazati na početku te tijekom igre usmjeravati igrače.

Tijek aktivnosti

Ovoj igri prethodi skupljanje lišća. Svi se listovi postave po podu, a ispod jednog se sakrije slika zmije. Djeca na znak skaču kao žabe s lista na list, sve dok ne dobiju znak da stanu. Dijete ispod čijeg lista se nalazi slika zmije ispada iz igre, a pobjednik je onaj tko zadnji ostane u igri.

POTEZANJE KONOPA

Potrebni materijali

- konop
- grana

Tijek aktivnosti

Svaka ekipa drži svoju stranu konopa te na znak voditelja/ice svi članovi ekipe krenu povlačiti konop. Cilj je dovući suprotnu ekipu na svoju stranu. Na tlu, točno na sredini je postavljen znak-grana. Kad jedna ekipa uspije povući drugu preko tog znaka, ta je ekipa pobijedila!

IGRA SA ŠTAPOVIMA

Ova se igra može koristiti i kao igra zagrijavanja na početku; jedno dijete osmisli pokret sa štapom te drugi ponavljaju za njim i tako svi u krug.

Tijek aktivnosti

Djeca pronadaju štapove duljine oko pola metra ili manje. Stanu u parove i smišljaju aktivnosti koje mogu u paru raditi sa štapovima. Nakon toga parovi stanu u krug, jedan par pokaže aktivnost, a drugi ponavljaju za njima.

IGRA SKAKANJA

Žaba - Zmija

IGRA PROVLAČENJA

Potrebni materijali

- duži lastik ili gumena vrpca

Tijek aktivnosti

Lastik/gumu zavežemo nekoliko puta oko dva stabla tako da kreiramo vježbu provlačenja. Djeca se trebaju provlačiti kroz lastik, ili ga opkoračiti, tako da ne dotaknu, tj. što manje puta dotaknu lastik.

PAUKOVA MREŽA

Od materijala koristimo
jedino tanku špagu.

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica će prethodno od tanke špage izraditi, isplesti paukovu mrežu na tlu između nekoliko stabala. Djeca trebaju hodati spretnim i opreznim korakom s jednog do drugog kraja mreže, bez da stanu na njezinu nit.

PRONAĐI PRAVU STVAR!

Tijek aktivnosti

Djeca krenu u šumu i sakupe sve što im se čini zanimljivo; bilo živo ili neživo. Što više raznolikog šumskog materijala (lišće, dijelovi stabla, trava, kamenje, sjemenke, ostaci plodova, zemlja...).

Kad se vrate, sve materijale stavimo na sredinu, a djeca se postave u dvije kolone dovoljno udaljene od materijala. Voditelj/ica im opisuje jedan predmet kojeg su našli na način da ga ne imenuje, nego opisuje boju, teksturu, oblik, kvalitetu... Po jedan igrač iz svake kolone trči da dohvati taj predmet. Pobjednik je onaj koji prvi prepozna "pravu" stvar i digne je u zrak. Pobjednik uzima predmet sa sobom, igrači se vraćaju u svoju kolonu. Igra završava kada se svi izmijene, a pobjednički tim je onaj koji ima više sakupljenih predmeta.

A. Igre s češerima

Igrama s češerima prethodi skupljanje češera, što se može odraditi neposredno prije igre, ali i bilo koji dan prije.

ŠAKUPLJANJE ČEŠERA

Tijek aktivnosti

Djeca su podijeljena u ekipe koje na znak voditelja/ice kreću skupiti što veći broj češera u šumi te ih stavljaju u svoju kutiju ili košaru. Po isteku vremena svaka ekipa broji koliko ima češera.

Zatim slijedi klasifikacija češera prema određenoj karakteristici; boji, veličini, npr. koliko ima izgrickanih češera, koliko ima cijelih, velikih, malih, otvorenih, zatvorenih, tamnijih, svjetlijih...?

IGRA GAĐANJA

Potrebni materijali

- košara/kantica s češerima
- kartonske životinje, npr. jež i vjeverica

Ovom igrom potiče se razvoj preciznosti.

Tijek aktivnosti

Djecu podijelimo u dvije skupine. Označimo crtu s koje gađaju. Svako dijete gađa s tri češera u zadanu metu (usta ježa/vjeverice). Nakon gađanja odlazi na kraj kolone. Kada se svi izmijene, zbrojimo pogotke i proglasimo koja ekipa ima više ubačenih češera.

Pravila igre se mogu prilagoditi djeci, ovisno o njihovim prijedlozima i broju djece. Igra ne mora biti natjecateljska, djeca se mogu samo izmijenjivati bez zbrajanja pogodaka.

Tijek aktivnosti

Djeca su podijeljena u dvije ekipe i svako dijete ima po jedan češer. Voditelj/ica je postavio/la cilj, mjesto koje će se gađati i obilježila ga zastavicom zabodenom u tlo. Svako dijete dobacuje češer sa starta šta bliže cilju - zastavici.

Cilj je imati što veći broj češerki bliže zastavici. Kako bi razlikovali češere pojedine ekipe, prethodno ih različito obojimo ili označimo trakicama.

PRENOŠENJE ČEŠERKI

U ovoj igri bitna je brzina, spretnost i koordinacija.

Potrebni materijali

- češeri
- jedna papirnata čaša (ili tuba od kartona) po ekipi

Tijek aktivnosti

Svaka ekipa ima svoju punu košaru s češerima. Nastoje prenijeti sve češere do cilja, na papirnatu čašu ili na tubu od kartona. Dijete uzima po jedan češer, nosi ga do cilja, a ukoliko češer padne vraća se na početak i kreće sljedeći. Igra može biti gotova kad jedna od skupina prebaci sve svoje češere do cilja.

ŠTAFETA U JUTENIM VREĆAMA

Potrebni materijali

- jutene vreće
- češeri

Tijek aktivnosti

Djeca su podijeljena u dvije skupine. Igraju se tako da skaču u jutanim vrećama od starta do cilja i natrag, s time da usput moraju pobrati određeni broj češera koji su im postavljeni na tlu. Na cilju ostavljaju češere i skaču natrag na start gdje predaju jutenu vreću sljedećem igraču i tako dok se svi igrači ne izmijene.

BOĆANJE

B. Igre sa zagonetkama

ZAGONETKA SOVA

**" Velike ima oči,
lovi rado baš po
noći,
poslije svakog
dobrog lova,
spavati ide "**

**SOVA HUČE
HU-HU-HU**

(glasati se uz pokret)

Igra

Na uzvik "leti sova" djeca slobodno trče "lete" po prostoru, na uzvik "sova gnijezdi" trebaju odletjeti u svoje gnijezdo (obručice ili konope postavljene u krugove na tlu). Ponovimo nekoliko puta.

Igra će uslijediti nakon što djeca pogode zagonetku.

ZAGONETKA ZEKO

**" Duge uši, kratak
rep, krzno mi je
meko, volim
mrkvu i salatu,
a zovem se ... "**

**ZEKO SKAČE
HOP, HOP, HOP**

(glasati se uz pokret)

Igra

Na uzvik "zec skače" djeca skaču sunožno poput zečeva, a na uzvik "zec bježi" zečevi bježe i skrivaju se u šumi. Ponovimo nekoliko puta.

ZAGONETKA VJEVERICA

**" Kitnjast ima rep,
velik i lijep,
lješnjaci su njena
hrana,
dom joj je svaka
grana... "**

**VJEVERICA SKAČE
SKOK, SKOK, SKOK**

(glasati se uz pokret)

Igra

Zadatak je da djeca skačući s grane na granu (na tlu su postavljene paralelni konopi ili grane) stignu do košare s orasima. Svaka vjeverica uzme jedan orah i sakrije se u šumu. Ekipe nastoje što prije pokupiti orahe iz svoje košare.

ZAGONETKA MEDVJED

**" Voli kruške, voli
med, kao djeca
sladoled.
Kažu brunda,
samo brunda,
pred zimu zaključa
stan i spava zimski
san ... "**

**MEDO BRUNDA
BRUM, BRUM,
BRUM**

(glasati se uz pokret)

Igra

Zadatak je da prvi iz ekipe četveronoške hoda do košare s jabukama i uzme jednu. Vraća se s jabukom do svoje skupine trčeći te nakon toga kreće sljedeći - četveronoške po jabuku. Možemo se igrati s pravim jabukama ili ih izraditi npr. od papira.

SENZORNE AKTIVNOSTI

Kad uče o okolini koja ih okružuje, djeca se oslanjaju na senzorne informacije. Pomoću senzornih aktivnosti djeca uče i istražuju koristeći sva svoja osjetila; vid, njuh, okus, sluh i dodir. Takve aktivnosti i igre potiču izgradnju neuronskih veza, podržavaju kognitivno sazrijevanje, razvoj fine i grube motorike, razvoj jezika i socijalnu integraciju. Šuma je idealno mjesto za to, u njoj sve poziva na istraživanje, propitivanje, promatranje, opipavanje, mirisanje i osluškivanje.

SENZORNA STAZA

U prikupljanje materijala i izradu senzorne staze poželjno je uključiti i djecu.

Potrebni materijali

- granje
- grančice
- lišće
- kamenje
- češeri
- borove iglice
- mahovina ...

Tijek aktivnosti

Odredi se dužina i širina senzorne staze i podijeli na polja u koja ćemo rasporediti različite materijale. Na kraju dobijemo senzornu stazu koja ima raznolike dijelove; dio s lišćem, granjem ... i s čime god još poželimo. Kad je staza gotova djeca se izuvaju i hodaju bosa po senzornoj stazi što predstavlja veliki motorički izazov i senzornu avanturu.

Ako se senzorna staza napravi u unutarnjem prostoru, poželjno je staviti podlogu; plahtu, deku, karton ili sl., pa i zalijepiti materijale, kako bi se staza mogla više puta koristiti.

Potrebni materijali

- špil kartica raznih boja - duginih boja

Tijek aktivnosti

Djeca se ponudi da odaberu po dvije kartice u različitim bojama te potraže odabrane boje u prirodi (npr. list, cvijet, lišaj, tlo itd.). Mogu ubrati ili pokupiti taj materijal sa sobom i onda će uslijediti aktivnost demonstracije šumskih boja i diskusija.

“ŠTO TI JE U FOKUSU?”

Potrebni materijali

- kartončići s rupom u sredini u obliku kruga

Tijek aktivnosti

Djeca se podijele okrugli kartoni s velikom rupom u sredini koji mogu predstavljati npr. sovino oko (ili prozor, okvir slike i slično). Djeca se postave granice kretanja, pa ona kreću u tihi potragu za mirnim mjestom gdje se mogu osamiti. Zadatak je uočiti nešto posebno zanimljivo ili lijepo, namjestiti to ispred okvira i promatrati. Na ovaj način djeca uče opažati detalje, uočavati ljepotu i snalaziti se u prostoru.

PREPOZNAJ MIRIS

Ova aktivnost može se odraditi i u varijanti igre "memory", odnosno pamćenja, tako da igrači upare dva ista mirisa.

Potrebni materijali

- staklenke/kutije s poklopcem
- povez za oči

Tijek aktivnosti

U posude stavimo različite biljke ili plodove iz šume koje imaju neki prepoznatljiv miris, npr. humus, borove iglice, grančice čempresa, cvijet divlje ruže, cvijet jasena, jorgovana ili akacije, lovor, tartuf, mahovinu... Poklopci se izbuše. Igraču povežemo oči, te on miriše jednu po jednu posudu i pogađa sadržaj.

OTKUD DOLAZE ZVUKOVI SOVE?

Tijek aktivnosti

U ovoj aktivnosti cilj je osluškivati i na temelju zvukova pronaći sovu. Brojalicom djeca odabiru sovu. Dijete - sova- mora se sakriti u šumi unutar dogovorenih granica. Ostala djeca za to vrijeme čekaju zatvorenih očiju sve dok sova ne zahuče. Tada potraga počinje. Svi zajedno tragaju za sovom. Sova se smije kretati i mijenjati skrovište i tada treba zahukati. Tko pronađe sovu mora ju dotaknuti, tada se taj igrač pretvara u sovu i skriva se u šumi zajedno s prvim igračem; također huče kada se premješta i kreće u nova skrovišta. Igra završava kada se svi pretvore u sove.

SENZORNA ŠUMSKA IGRA

Ovom igrom djecu se potiče da svim osjetilima dožive šumu, da što više toga dodirnu, pomirišu pa čak i okuse.

Dotrebni materijali

- neprozirne vrećice označene brojevima
- prirodni materijal iz šume (žir, mahovina, kora drveta, češer, grančice...)
- papir i olovka
- povećala

Tijek aktivnosti

U šetnji šumom djeca promatraju i dodiruju što više različitog bilja i drugih prirodnih materijala. Ovdje je poželjno koristiti povećala jer su djeci zanimljiv i poticajan alat.

Nakon šetnje djeca sjedaju u krug te im se ponude vrećice od kojih svaka ima različit sadržaj (lišće, mahovina, kora, šipak, perje, žir...). Vrećice kruže od djeteta do djeteta. Djeca će opipom ili njuhom prepoznati što se nalazi u vrećicama i upisati naziv materijala na papir (tko zna pisati) ili samo usmeno imenovati.

Npr. vrećica broj 1 - mahovina, vrećica broj 2 - suho lišće. Voditelj/ica može dodati, ubaciti i materijale koje nisu pronašli u šetnji, a vezani su uz šumu. Nakon toga slijedi razgovor. Pitanjima se potiče djecu da opišu svoj doživljaj. Npr. koji vam se miris najviše svidio, kako biste ga opisali? Kako biste opisali koru od stabla, kakva je ona? Jesu li sve kore iste, jesu li sva stabla ista? Kako miriše tlo, na što vas podsjeća itd.

Tijek aktivnosti

Djeca crtaju prstima ili grančicama po zemlji neku zadanu temu ili po slobodnom izboru. Na ovaj se način stimulira osjetilo dodira te potiče razvoj mašte. Djeca mogu pogađati što su druga nacrtala, komentirati ili zajedno crtati.

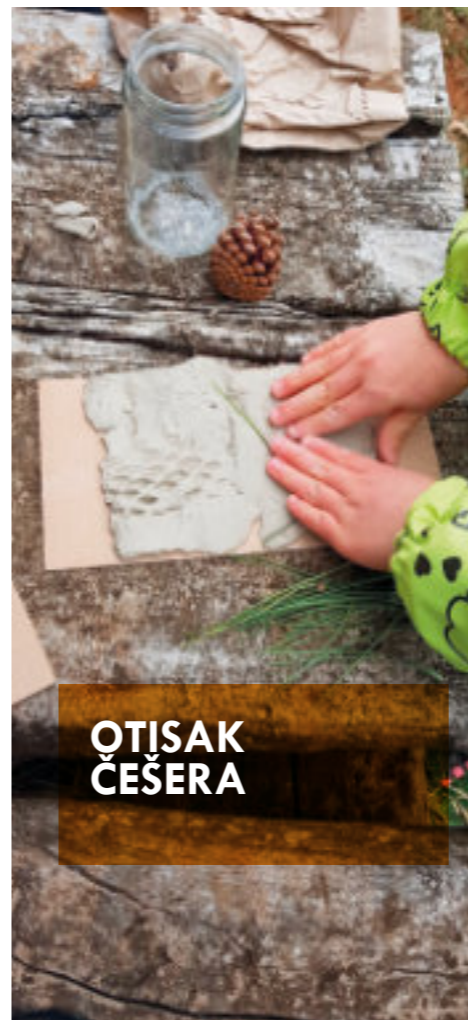
Tijek aktivnosti

Prilikom slobodnog hodanja djeca dobro promatraju sve oko sebe, predmete, oblike, boje. Kada voditelj/ica kaže STOP, svi se zaustave i zatvore oči. Voditelj/ica pita gdje je neki predmet/objekt, a igrači sa zatvorenim očima prstom pokazuju u pravcu tog predmeta (npr. gdje je drvena klupa ili grm s crvenim lišćem). Hoće li uspjeti pogoditi? Zatim će svi otvoriti oči i uvidjeti jesu li pogodili.

POTRAGA ZA BOJAMA

Dotrebni materijali

- kartonski predložak u obliku slikarske palete na kojem su zalijepljeni komadići obostrano samoljepljive trake

OTISAK ČEŠERA

Tijek aktivnosti

Razvučemo glinamol na ravnoj površini. U njemu radimo otiske češera. Ovo je izrazito taktilna aktivnost u kojoj će djeca kroz dodir doživjeti oblik i teksturu češera te njegovih ljuski. Nakon toga glinamol možemo obojati vodenim bojama ili temperama na način da istaknemo razlike u reljefu.

CRTANJE PO ZEMLJI

ŠTO JE GDJE?

Ova vježba osnažuje prostorno snalaženje i percepciju.

ŠUMSKI OBLIK

Ovom aktivnošću razvija se percepcija, taktilna sposobnost, te sposobnost klasifikacije boja i oblika.

Tijek aktivnosti

Djeca su podijeljena u skupine. Svaka skupina dobije crtež na papiru (predložak) po kojem će složiti svoj šumski oblik na tlu. Šumski oblik može biti; spirala ili koncentrični krugovi, oblik listopadnog stabla, oblik zimzelenog stabla, oblik lista, leptir, kornjača, gljiva ili nešto neobično kao npr. deblo s dvije krošnje.

Svaka skupina slaže svoj šumski oblik na tlu koristeći prirodne materijale koje će sakupiti u šumi, a koji odgovaraju zadanom predlošku.

Ovdje se možemo poigrati s kategorijama materijala koje ćemo djeci upisati na predložak; lišće, ne-lišće, suho, svježe, iglice, listovi, zeleno, smeđe, bijelo, češeri, kamenje, štapovi, granje - kojima će oni ispunjavati određene dijelove svog šumskog oblika npr. kornjače.

Tijek aktivnosti

Stojimo u krugu. Zatvorimo oči i slušamo zvukove koji nas okružuju. Pomognemo djeci na način da dok stoje zatvorenih očiju, svaki zvuk koji čuju označe jednim prstom koji će podignuti. Nakon toga razgovaramo s djecom o zvucima koje su čuli i kakvi su to sve bili zvukovi, iz prirode ili možda neki drugi zvukovi? Možemo zajedno oponašati zvukove koje smo čuli.

Zatim ćemo pokušati sami stvarati zvukove šume. Svako dijete koje se dotakne - upali - započinje s određenim zvukom iz šume (npr. šuštanje lišća, fijuk vjetra, krckanje češera, brundanje medvjeda, glasanje sove, zavijanje vuka, cvrkutanje ptice, zujanje muhe, cvrčka, komarca i sl.). Kada se drugi put dotakne - ugasi- dijete stane izvoditi zvuk. Na kraju se svi glasaju istovremeno i stvaraju predivne simfonije zvukova šume.

OSTAVI TRAG

Potrebni materijali

- *tvrdi bijeli kartončići manjih dimenzija koji na poledini imaju ispisan neki zvuk (grr, fju, ššš, brum, zvr...itd.) te su prelijepljeni papirnatom trakom - po dva zvuka u paru*

Tijek aktivnosti

Svako dijete izvlači jedan kartončić. Prvi je zadatak napraviti šumsku sliku koristeći prirodne boje; zemlju, travu, lišće, cvijeće, plodove njihovim otiskivanjem prstima po kartonu. Drugi je zadatak na znak voditelja/ice okrenuti karton i odlijepiti traku ispod koje je napisan zvuk životinje. Djeca se glasaju oponašajući taj zvuk i slušajući pronalaze svog para - koji se glasa jednakim zvukom.

HODANJE U MRAKU

Potrebni materijali

- *povezi za oči*

Ovom se vježbom osnažuje uzajamno povjerenje i osobna odgovornost.

Aktivnost možemo obogatiti na način da prije šetnje djeca sjede u krugu s povezom na očima, a voditelj/ica im daje neke predmete iz prirode na opip koje onda oni opisuju s npr. hrapavo, vlažno, teško... i tako se pripreme na ovaj oblik "sužene percepcije".

Važno je naglasiti da je partner koji vodi odgovoran za sigurnost partnera koji ima povez i da je on sada njegove oči. Nakon završetka popričamo s njima kakvo im je bilo iskustvo, jesu li osjećali povjerenje da neće pasti, kakve su im se činile stvari iz prirode koje su dodirivali itd.

Tijek aktivnosti

Razgovaramo s djecom jesu li ikada bili u šumi po mraku, kakav im je doživljaj bio, jesu li se bojali ili možda nisu? Onda ih pitamo jesu li za to da sada napravimo da bude mrak i kako bismo to mogli postići. To je mala zagonetka koju bismo mogli vrlo brzo riješiti - s povezima za oči! Djecu postavimo u parove i onda naizmjenično jedan vodi drugoga po puteljku pritom pokazujući partneru s povezom mjesta koja mu se čine zanimljiva, npr. deblo od stabla ili kamen, koje ovaj pritom dodiruje. Druga varijanta ove igre je da partner koji vodi usmjerava onog s povezom tapšanjem rukom po leđima, ramenu ili ruci čime mu daje upute kako da se sam kreće po prirodi (skreni lijevo, desno, sagni se, stani, kreni...). Ovaj je oblik igre primjeren za stariju djecu.

ZVUKOVI ŠUME

ŠUMA U DRUGOJ PERSPEKTIVI

Potrebni materijali

- ogledalo

Tijek aktivnosti

Možeš li doživjeti šumu na drugačiji način od onog uobičajenog? U ovoj igri sudionici naizmjenično promatraju šumu u ogledalu krećući se u paru. Jedan iz para drži ogledalo u visini prsa, okrenuto prema krošnjama te vodi drugog sudionika za ruku koji promatra šumu u ovoj novoj perspektivi, u ogledalu. Nakon toga se zamijene.

GODOVI

Potrebni materijali

- komadi drva s godovima
- crni tuš
- ptičje perje ili grančica
- bijeli papir

Tijek aktivnosti

Ovoj će aktivnosti prethoditi potraga za perjem ptica na tlu u šumi jer ćemo ih kasnije koristiti.

Također ćemo pronaći panjeve s godovima ili djeci donijeti drvene pločaste komade na kojima se vide godovi.

Djeca promatraju godove na panju ili drvenim pločicama te ih pomoću grančice/ perja ptice crtaju tušem na papiru ili ocrtavaju po drvenim pločicama.

AKTIVNOSTI KREATIVNOG IZRAŽAVANJA

Kreativne aktivnosti kod djece potiču razvoj mašte, radoznalosti i osjećaj za lijepo. Osim toga one stvaraju osjećaj zadovoljstva, radosti, ponosa i divljenja. Djeca kroz njih izražavaju vlastite osjećaje, stanja i spoznaje. Aktivnosti likovnog, glazbenog, glumačkog izražavanja, ali i pjevanje, plesanje povezuju sve što je dijete spoznalo na jedan kreativan i zanimljiv način. Kreativnim aktivnostima često prethodi neka druga aktivnost ili više njih; spoznajna, istraživačka ili pak slušanje glazbe što inspirira djecu na kreativno izražavanje.

ŠUMSKI ČAROBNI ŠTAPOVI

Potrebni materijali

- štapovi
- trake
- lišće i iglice
- škare
- ljepilo
- špaga

Tijek aktivnosti

Na štapove ili ravne grančice djeca će si privezati trake. Po štapu mogu polijepiti mahovinu, travu ili lišće... Štapom "čarobiramo" po šumi i pretvaramo se u zamišljena bića.

Potrebni materijali

- tvrdi papir
- ljepilo
- škare
- boje

Tijek aktivnosti

Tvrđi papir izrežemo u obliku glave. Lijepljenjem raznih materija iz šume djeca izrade lice svog šumskog vilenjaka; od trave ili mahovine nastati će njegova kosa, od lišća i cvijeća oči, usta, uši, nos. Neke dijelove lica možemo nacrtati ili bojati bojama.

ŠUMSKI VILENJAK

SLUŠAMO GLAZBU

Tijek aktivnosti

U šumi možemo organizirati akustični koncert i slušati glazbu. Zatim djeci možemo ponuditi likovne poticaje kako bi naslikali što čuju, npr. na glatki kamen, na papir s vodenim bojama ili flomasterima itd.

ŠUMSKI KRALJ

Potrebni materijali

- karton
- ljepilo
- klamerica
- špaga

Tijek aktivnosti

Od kartona ćemo izrezati oblik krune, koji ćemo tek na kraju aktivnosti povezati tj. spojiti ovisno o veličini glave djeteta. Na karton lijepimo raznolike materijale iz šume, sve kako bi imali što maštovitije šumske kraljeve i kraljice. Kad se krune osuše povežemo ih klamericom, špagom ili lastikom oko glave djeteta.

JESENJI LIST U OKVIRU

Potrebni materijali

- bijeli papir
- crni tuš
- vodene boje
- kistovi
- karton
- ljepilo

Tijek aktivnosti

Djeca promatraju list, pažnja se obraća na žile raznih debljina i na boje lista. Zatim, na papiru s grančicom, perom ili tušem crtaju se linije lista. Potom se vodenim bojama ispunjava nacrtani list. Okvir koji može biti kvadratni ili obli izrađujemo od kartona u veličini papira na kojem su djeca crtala. Na okvir se lijepe listići, cvjetići, trava... Kada se slika lista osuši, zalijepi se okvir, a djeca dobiju svoje umjetničko djelo. Na okvir se može dodati špaga, kako bi se objesio na zid.

STABLO U JESEN

Dotrebni materijali

- veći bijeli papir
- smeđi papir (hamer, krep, kolaž...)
- lišće
- ljepilo
- bojice

JEŽ-VJEVERICA

Dotrebni materijali

- glinamol
- karton
- ljepilo
- iglice
- lišće

MANDALA OD LIŠĆA

Tijek aktivnosti

Izrezati deblo od smeđeg papira i zalijepiti na bijeli papir. Docrtati grane bojicama, te na njih zalijepiti lišće raznih veličina i boja. Djeca prikupljaju lišće te zajedno stvaraju likovni rad, a mogu raditi i individualno.

Umjesto debela izrezanog od papira djeca ga mogu dobiti otiskivanjem svojeg dlana. Kad je zemlja dovoljno vlažna djeca će svoje dlanove zaprljati u zemlji i onda raditi otiske po papiru. Na te ćemo otiske naslikati grane i lišće.

Tijek aktivnosti

Od glinamola djeca izrađuju tijelo ježa te mu ubadaju grančice/iglice koje će predstavljati njegove bodlje.

Tijelo vjeverice možemo izraditi od kartona, a na njezino tijelo ćemo lijepiti lišće te tako dobiti kitnjasti rep.

Prije aktivnosti se pokaže slika ježa ili vjeverice koja može biti izložena za cijelo vrijeme trajanja aktivnosti.

Tijek aktivnosti

Djeca mogu na tlu raditi koncentrične krugove koje će ispuniti lišćem raznih boja; smeđim, žutim, zelenim i crvenim. Rade po zadanom predlošku ili slobodno.

MOJE STABLO

Dotrebni materijali

- pastele
- bijeli papir
- olovka

Tijek aktivnosti

Ova se aktivnost može raditi individualno, u parovima ili u skupinama.

Promatramo šumu i stabla.

Odabiremo jedno svoje stablo koje ćemo nacrtati pastelama na papir. Dati ćemo svojem stablu ime, a zatim se povezati s njime i napisati o njemu pjesmu. Nakon toga svako dijete ili skupina će odglumiti, odpjevati ili pročitati svoju pjesmu pred drugima.

ŠUMSKE ŽIVOTINJE

Dotrebni materijali

- kartonske tube
- kolaž
- karton u boji
- ljepilo
- škare
- tekstil

ŽIVOTINJE OD KORE

Dotrebni materijali

- kora stabla
- glinamol
- ljepilo
- grančice
- trava
- kamenčići

Tijek aktivnosti

Od tuba papira izradimo razne šumske životinje; šišmiš, leptir, pčela, zec... Koristimo kolaž u boji s kojim ćemo oblijepljati tubu.

Dijelove tijela; ruke, noge, ali i oči, uši i rep režemo od kartona u bojama i lijepimo na tubu. Ovdje možemo koristiti različite ostatke od tkanine, žice, špage, papira koje ćemo na ovaj način reciklirati.

Tijek aktivnosti

Od kore stabla izrađuju se životinje tako da se s raznim prirodnim materijalima stvara životinja (lijepimo kamenčiće kao oči, iglice kao bodlje, travu kao dlaku, mahovinu kao krzno, grančice kao ticala...itd.)

DEKUPAŽ TEHNIKA NA DRVU

Potrebni materijali

- drvena podloga
- ljepljivo za dekupaž
- kistovi
- salвете (npr. sa šumskim motivima)
- škare

IZRADI SVOJ KIST I SLIKAJ

Potrebni materijali

- grančica bora
- iglice bora
- špaga
- deblji papir
- zemlja
- voda
- posudica

PTICA

Potrebni materijali

- platno (plahta ili slično)
- prirodni materijali

Tijek aktivnosti

Djeci objasnimo tehniku i pokažemo materijale s kojima ćemo raditi. Odvojimo gornji sloj salвете koji ćemo koristiti. Djeca mogu prstima kidati pojedine motive sa salвете ili rezati škarama. Premazuju podlogu ljepljivom za dekupaž, a nakon toga će salvetu nježno staviti na podlogu. Kistovima i ljepljivom lagano prelaze preko salвете do njezinih rubova, kako bi se u potpunosti zalijepila. Postupak se ponavlja dok se ne dobije željeni rad.

Na drvenoj podlozi prethodno možemo izbušiti rupicu za vrpču kako bi se rad okačio na zid.

Tijek aktivnosti

Na vrh grančice bora ćemo špagom privezati iglice bora i dobiti pravi kist. Zemlju ćemo pomiješati s vodom na način da ostane dovoljno gusta. Nanositi ćemo različite nijanse zemljine boje na papir koristeći kist koji smo izradili. Zemlju možemo nanositi i prstima, a jednako tako koristiti - otisnuti - i druge prirodne boje koje pronađemo u prirodi.

Tijek aktivnosti

Pogledat ćemo slike raznih ptica i razgovarati po čemu su sve slične. Pokazujemo na sebi dijelove tijela koje imaju i ptice. Zatim ćemo na platnu, na tlu, zajedno izraditi jednu veliku pticu. Izrađujemo ptičje tijelo; vrat, glavu, kljun, oči, noge i krila od prirodnih materijala koje smo pronašli.

ŠUMSKI PLODOVI

Potrebni materijali

- spužva za aranžiranje
- kartoni
- tempere i kistovi
- ljepljivo
- štapići

Tijek aktivnosti

Nakon spoznajne aktivnosti o šumskim plodovima djeca mogu izrađivati svoje plodove. Kao poticaj za ovu kreativnu aktivnost koristimo slike plodova ili žive plodove. Od kartona izrežemo oblike plodova koje onda bojamo temperama u odgovarajuće boje. Kad je boja suha na karton otraga zalijepimo štapić kako bi naš plod mogli ubosti u spužvu za aranžiranje. Izradimo što više različitih plodova kako bi ukasili naš aranžman.

ŠUMSKA IKEBANA

ČEŠER MAČKA

AKTIVNOSTI UZ KORIŠTENJE DIDAKTIČKIH MATERIJALA

U zatvorenom prostoru

Kad nemamo mogućnost izaći u prirodu ili u šumu posegnut ćemo za didaktičkim igrama od šumskih plodova i raslinja. Takve "šumske" igre, osim što su idealno ekološko rješenje, vrlo su privlačne djeci koja se na njima baš dugo zadržavaju. Poželjno je u izradu didaktičkih igara uključiti djecu, jer se ona u tom procesu značajno zabave i puno toga spoznaju.

ŠUMSKI BILJAR

Potrebni materijali

- kutija s poklopcem
- mali češeri
- grančica

Tijek aktivnosti

Na okrenutom poklopcu od kutije izreže se 6 rupa kao na biljarskom stolu. Svaku rupu označiti drugom bojom (npr. s temperom) te u istim bojama obojati češere. Tako okrenuti poklopac stavimo na kutiju, a na sredinu poklopcu postavimo češere. Cilj ove igre je grančicom ubacivati češere u rupe istih boja.

SENZORNA KUTIJA

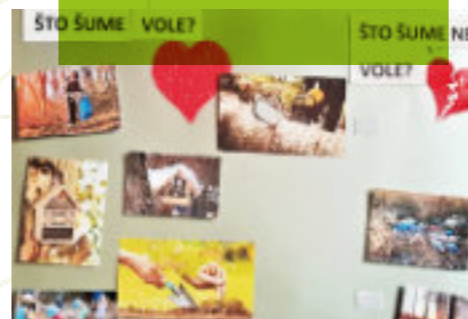
Potrebni materijali

- kartonska kutija s pregradama i izbušenim rupama
- šumski plodovi i materijali

Tijek aktivnosti

U kartonsku kutiju umetnemo ili zalijepimo kartonske pregrade tako da ona ima dva kata i na svakom katu oko šest odvojenih prostora. U te se prostore stave prirodni materijali koji su međusobno odvojeni pregradom. Na kutiji se izrežu rupe, za svaki prostor po jedna, kroz koje djeca guraju ruke, opipavaju što se unutra krije te pokušavaju prepoznati i imenovati te materijale.

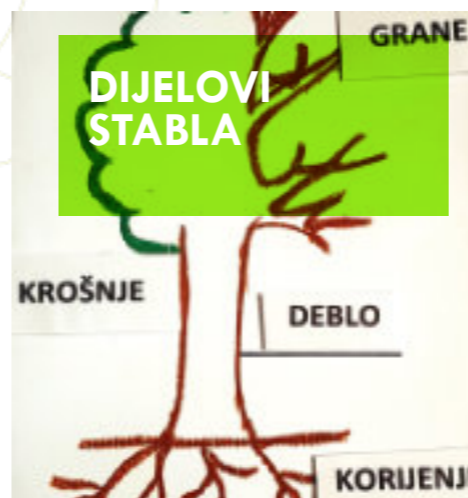
ŠTO ŠUME VOLE?

Potrebni materijali

- kartonska podloga
- slike koje prikazuju poželjno i nepoželjno ponašanje u šumi
- samoljepljiva čičak traka

DIJELOVI STABLA

Potrebni materijali

- kartonska podloga
- slika stabla
- ispisane riječi dijelova stabla
- samoljepljiva čičak traka
- predložak stabla s ispisanim dijelovima

Tijek aktivnosti

Kartonska podloga podijeli se na dva dijela. Na jednom se napiše "Što šume vole?", a na drugom "Što šume ne vole?", ili se stavi znak koji to opisuje, npr. srce i slomljeno srce ili sretno lice i tužno lice.

Zalijepi se čičak traka, onoliko koliko ima slika. Cilj je da djeca pridružuju slike na odgovarajuću stranu (npr. slika sađenja stabala na sretno lice, slika smeća u šumi na tužno lice itd.).

Tijek aktivnosti

Na kartonsku podlogu zalijepi se slika "našeg" stabla. Pored njegovih dijelova (granje, krošnja, deblo, korijenje) zalijepi se čičak traka na koju će se kasnije lijepiti imena dijelova stabla.

Djeca promatraju dijelove stabla i njihova imena na predlošku, razgovaramo o njima. Potom se na predviđena mjesta na "našem" stablu lijepe odgovarajuće riječi koje opisuju pojedine dijelove stabla.

MATEMATIČKA IGRA

Za igru skupljamo razne prirodne materijale, kao što su češeri, žirevi, lišće, grančice ...

Potrebni materijali

- češeri, žirevi, lišće, grančice...
- dvije kartonske podloge
- samoljepljiva čičak traka
- kartončići s brojevima
- ljepilo

Tijek aktivnosti

Na prvi karton zalijepi se razne količine prirodnih materijala (npr. tri grančice, pet listova, četiri žira...), a na drugi samo jedan od svakog, te pored njega čičak traka.

Tada se broje prirodni materijali s prvog kartona a na drugi se, uz taj materijal, lijepi kartončić s brojem koji odgovara njegovoj kvantiteti.

UPARIVANJE ŠUMSKIH PLODOVA

Za igru skupljamo razne šumske plodove u paru, npr. 2 češera, 2 žira, 2 lista...

Potrebni materijali

- razni šumski plodovi (po dva u paru)
- male kutije jednakih veličina
- podloga

Tijek aktivnosti

Na podlogu se stave šumski plodovi i svaki se poklopi kutijom. Cilj je da djeca pronađu parove otvarajući kutije. Igra se kao poznata igra "memory".

UČIMO BOJE

Potrebni materijali

- kestene
- tempere
- kutija od jaja

Tijek aktivnosti

Kestene i utore u kutiji obojamo u razne boje; ista je boja kestena i utora u kutiji. Koliko ima kestena toliko ima boja. Zadatak djece je svaki kesten staviti na njegovo mjesto prema kriteriju iste boje.

Uvodne igre s karticama šumskih životinja

Ovim igrama potiču se međusobno upoznavanje te učenje o šumskim životinjama, razvija se vizualno pamćenje, brzina, snalažljivost i artikulacijski govorni sustav. Materijali potrebni za ove igre su kartice sa slikama šumskih životinja.

UPOZNAVANJE LJUDI - ŽIVOTINJA

Tijek aktivnosti

Kada svako dijete izvuče svoju karticu međusobno se, u parovima, rukuju tako da najprije izgovore svoje ime, a umjesto prezimena kažu ime životinje s izvučene kartice (npr. Ana Lisica). Nakon predstavljanja, kartica se zamijeni sa suigračem i pronalazi se novi partner za upoznavanje. Ponavlja se dok se svi igrači upoznaju.

GRUPNO PAMĆENJE

Tijek aktivnosti

Voditelj/ica na tlo u krugu stavi onoliko različitih kartica koliko ima djece. Svi zajedno kratko vrijeme gledaju sličice i nastoje zapamtiti što više imena životinja. Na odabrani znak igrači okrenu leđa karticama, a voditelj/ica pokupi sve kartice. Potrebno je da djeca imenuju sve životinje koje su zapamtili, a voditelj/ica ih spušta na tlo redom kako izgovaraju njihova imena.

Koja životinja nedostaje?

Staviti na tlo onoliko sličica koliko ima igrača (ili više, ovisno o dobi igrača). Zadatak je dobro pogledati i zapamtiti kartice. Na odabrani znak igrači okrenu leđa karticama, a voditelj/ica sakrije jednu karticu. Kad se okrenu prema karticama pogađaju koja nedostaje.

"GRRR!"

Tijek aktivnosti

Kartice su na tlu, jedan igrač iz grupe se udalji (može se odrediti brojalicom), a ostali se dogovore koja će životinja (kartica) biti „Grrr!“. Onda zovu igrača da se vrati. On prstom dodiruje i pokazuje životinje na sličicama, a ostali izgovaraju imena tih životinja. Kada pokaže životinju koja je „Grrr!“, svi uzviknu „Grrr!“ i bježe. Igrač koji je pokazivao kartice lovi, a onaj koga ulovi postaje lovac.

NAJBRŽI LOVCI

Tijek aktivnosti

Djeca stoje u kolonama. Voditelj/ica postavi kartice sa sličicama na određenu udaljenost. Kad povikne ime životinje (npr. "srna!") prvi igrači iz kolone trče prema hrpi kartica, pronalaze tu karticu i vraćaju se na kraj svoje kolone. Igra je gotova kad se pokupe sve kartice, a cilj svake ekipe je na kraju imati veći broj kartica.

RADIONICE ZA DJECU 7-12 GODINA

IZRADA BILJNOG TERARIJA

Trajanje radionice:
60 minuta

Dotrebni materijali

- staklenke srednje veličine sa širokim grlom
- šljunak, pijesak, zemlja
- ugljen u granulama
- biljke (sukulenti, paprati)
- voda
- ubrusi
- žlica ili lopatica
- ukrasni kamenčići

Tijek aktivnosti

Okupljamo se u prirodi (npr. vanjskoj učionici) gdje djecu upoznajemo s materijalima potrebnim za radionicu. Započinjemo s raspravom i pitanjima o razvoju biljaka; Što je potrebno za razvoj biljaka? Kako voda kruži u prirodi? Kako nastaju oblaci? Kako biljke dišu? Što se događa u plastenicima i zašto se stijenke plastenika na suncu zamagle?

Nakon rasprave i razmišljanja, krećemo u izradu našeg vlastitog biljnog terarija. Uzmemo staklenke u koje uz pomoć lopatice ili žlice stavimo sloj krupnijeg šljunka koji će poslužiti za drenažu. U sljedeći sloj stavimo pijesak te ugljen u granulama kojem je funkcija uklanjanje mirisa od organske tvari tj. listova i dijelova biljaka koji su otpali. Dodajemo sloj zemlje te na kraju posadimo našu biljku.

Ishodi radionice:

1. učenje o razvojnim procesima kod biljaka i o kruženju vode u prirodi
2. razvijanje fine motorike i koordinacije
3. usvajanje pojma održivosti i ekologije
4. poticanje kreativnog izražavanja djece

Po želji možemo dodati ukrasnih kamenčića te zalijemo vrlo malom količinom vode - otprilike jedan čep. Ukoliko staklenku zatvorimo čepom dobiti ćemo zatvoreni održivi ekosustav u kojem je ciklus kruženja vode zatvoren. Ukoliko staklenku pustimo otvorenu, ne smijemo zaboraviti našu biljku povremeno zaliti.

ŠUMSKI ISTRAŽIVAČI

Trajanje radionice:
45 minuta

Dotrebni materijali

- olovke ili kemijske
- platnena vrećica
- isprintani letak za popunjavanje
- podložak za papire

Tijek aktivnosti

Okupljamo se na livadi ili u šumi gdje se u zajedničkoj šetnji upoznajemo s lokacijom. Važno je razgovarati s djecom o vrsti šume u kojoj se nalaze (listopadna/zimzelena, mediteranska/kontinentalna) te objasniti, i na primjeru pokazati, najčešće vrste drveća i grmova koje tu rastu. Nakon šetnje, stanemo u krug i dogovorimo pravila igre. Svim sudionicima podijeli se

letak za ispunjavanje (s podlogom za papir i pisaljkom) i platnena vrećica. Igra se zove "Šumski istraživači" u kojoj će djeca istraživanjem doći do zadanih materijala i staviti ih u svoju platnenu vreću. Pri tome, navedeni zadaci nisu uvijek točno određeni već se od djece traži da budu maštoviti. Predviđeno vrijeme za istraživanje je 20 minuta. Nakon proteklog vremena, skupljamo se u krug gdje svako dijete pokazuje i

Ishodi radionice:

1. edukacija djece o šumskim i livadnim staništima
2. razvoj koordinacije i snalaženja u prostoru
3. prepoznavanje najčešćih drvenastih i grmolikih biljnih vrsta
4. poticanje kreativnog izražavanja
5. osvještavanje djece o važnosti očuvanja prirode i okoliša

objašnjava što je pronašlo. Za pojedine zadatke, voditelj/ica radionice educira o biljnim vrstama ili procesima u prirodi (koristeći pitanja za raspravu na primjeru radnog lista u nastavku). Za kraj radionice, naglasiti kako su svi pronađeni biljni materijali blago svake šume ili livade te da je takva staništa jako važno očuvati. Sve biljne materijale na kraju radionice vraćamo u prirodu.

Primjer radnog lista

PRONADI I SAKUPI:

NEŠTO ZELENO I BODLIKAVO

GRM ŠPAROGE

TRI RAZLIČITE KUĆICE ZA PTICE

PET KOMADA ČEŠERA

Pitanja za raspravu

- Čemu služi češer?
- Koliko vremena treba da naraste jedan češer?
- Koja drveća proizvode češere?

NEŠTO LJUBIČASTO

NEŠTO NARANČASTO I BIJELO

NEŠTO ŠTO MIRIŠI

Pitanja za raspravu:

- Zašto cvijeće miriši?

OVE OBLIKE LISTOVA IMENUJ.
KOJE SU TO BILJNE VRSTE?

Pitanja za raspravu:

- Koje sve vrste hrastova znate?
- Zašto je bršljan biljka penjačica?
- Pokazati razliku u obliku listova bršljana; listovi koji rastu pri dnu (u hladovini) imaju list s najčešće 3-5 lijepo razvijenih režnjeva, a oni listovi koji rastu na visini (na osvijetljenom dijelu biljke) imaju srcoliki oblik.

PTIČJA KUHARICA

Trajanje radionice:
45 minuta

Potrebni materijali

- voda
- sjemenke ili orašasti plodovi (lješnjaci, sjemenke suncokreta ili bučine sjemenke)
- datulje
- komad stiropora
- sljezovi kolačići (marshmallows) na špagi
- nefiltrirani čaj s listićima
- cjediljka
- pinceta
- štapići za ražnjiće
- štipaljka
- klješta
- tanjuri
- čaše

Tijek aktivnosti

Okupljamo se u šumi ili na livadi gdje radionicu započinjemo s jednostavnim pitanjima i razgovorom o pticama (Koje sve vrste ptica znate? Što sve ptica može raditi s kljunom? Čime se ptice hrane? Jesu li sve ptice svejedi? Imaju li ptice zube u kljunu? Postoje li različiti oblici kljunova, zašto? Kako se zove znanstvenik koji proučava ptice?).

Voditelj/ica vodi razgovor, a cilj je da djeca razmisle o mogućim odgovorima. Nakon razgovora voditelj/ica objašnjava da se kljunovi ptica razlikuju u obliku s obzirom na to čime se ptice hrane (pokazati slike kljunova i ptica):

- **širok stožasti kljun** - imaju ptice koje se hrane sjemenkama
- **dugi i uski kljun** - imaju ptice močvarice koje skupljaju sitne životinje iz vode i blata bez da se smoče
- **snažan kljun s oštrom kukom na vrhu** - imaju ptice grabljivice koje s lakoćom kidaju meso i usitnjuju ga kao sa sjeckalicom
- **plosnati kljun** - imaju ga patke i guske, on funkcionira poput sita te s lakoćom izvlači biljke iz vode
- **mali ušiljeni kljun poput pincete** - imaju ih vrapci koji skupljaju kukce iz tla, a može poslužiti i za berbu bobica
- **jednostavan kljun** - imaju ptice svejedi, primjerice vrane

Završna aktivnost je igra kljunova.

Podijelite djeci alate po sljedećem principu:

- **štapić** će igrati ulogu dugog i uskog kljuna (ptice močvarice čaplja, roda)
- **klješta** će glumiti snažan kljun s kukom (ptice grabljivice orao, ćuk, sova)
- **pinceta** će igrati ulogu malog ušiljenog kljuna (vrapci)
- **cjedilo** će glumiti plosnati kljun (patke i guske)

Igra kljunova

Štapić

Klješta

Pinceta

Cjediljka

Pravila igre

Voditelj/ica će posložiti sve materijale koji će nam služiti kao modelna hrana za ptice na sljedeći način: 1 tanjur kojeg ćemo napuniti sa sjemenkama i orašastim plodovima, 1 stiropor u čije su rupice dodane datulje, 1 špaga sa sljezovim kolačićima, 1 zdjelica s nefiltriranim čajem. Igra se sastoji u tome da uz pomoć naših alata: pincete, štapića, klješta i cjediljke pokušamo uloviti "hranu" koja nam simulira hranjenje ptica u prirodi.

- **pinceta** - sjemenke i orašasti plodovi - vrapci, zebe,
- **štapić** - datulje (kukci) - ptice močvarice,
- **klješta** - sljezovi kolačići (meso) - ptice grabljivice,
- **cjediljka** - nefiltrirani čaj (alge i biljke u vodi) - patke i guske.

Isprobajte sve alate i materijale, te na kraju povedite raspravu o vrstama ptičjih kljunova te njihovom načinu hranjenja.

Pitanja za raspravu

1. **Što sve ptica može raditi s kljunom?**
Hrani se, diše, gradi gnijezda, brani se od drugih ptica i prirodnih neprijatelja, koristi kljun za hranjenje ptića te dotjerivanje perja.
2. **Čime se ptice hrane?**
Sjemenkama, nektarom iz cvijeća, voćem, kukcima, algama, mesom.
3. **Imaju li ptice zube u kljunu? Ako ne, kako onda usitnjavaju hranu?**
Ptice u svojim kljunovima nemaju zube jer ne moraju žvakati hranu. Za to imaju poseban želudac koji može usitniti progutanu hranu pomoću kamenčića koje ptice također pojedu, a koji služe za mljevenje hrane.
4. **Postoje li različiti oblici kljunova? Zašto?**
Ovisno o načinu prehrane, ptice imaju različito oblikovane kljunove kako bi što lakše došle do hrane koja im je potrebna. Neke vrste ptica imaju kljunove prikladne za raznoliku vrstu hrane, ali većina ptica ima posebne, specijalizirane kljunove prilagođene karakterističnom načinu prehrane.

Nekoliko izvora i literatura za više informacija o šumskoj pedagogiji:

1. Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Algonquin books. Klasik koji istražuje povezanost između nedostatka izloženosti prirodi i različitih aspekata dječjeg zdravlja i razvoja. Autor naglašava važnost povratka djece prirodi radi njihove dobrobiti.
2. Louv, R. (2012). *The nature principle: Reconnecting with life in a virtual age*. Algonquin Books. Još jedna knjiga Richarda Louva koja istražuje kako povećati kvalitetu života kroz povezanost s prirodom te kako ovakav pristup može imati pozitivan utjecaj na obrazovanje.
3. Knight, S. (2013). *Forest school and outdoor learning in the early years*. Sage. Ova knjiga pruža uvid u različite aspekte šumske pedagogije u ranom djetinjstvu dajući primjere aktivnosti u praksi, te istražujući kako prirodno okruženje može podržati učenje.
4. Sobel, D. (2015). *Nature preschools and forest kindergartens: The handbook for outdoor learning*. Redleaf Press. Autor istražuje kako šumska pedagogija može biti primijenjena u formalnom obrazovanju kroz vrtiće i škole na otvorenom. Knjiga sadrži konkretne primjere aktivnosti i programe.
5. Robb, M., Mew, V., & Richardson, A. (2015). *Learning with Nature: A how-to guide to inspiring children through outdoor games and activities*. Bloomsbury Publishing. Ova knjiga nudi praktične ideje i aktivnosti koje potiču učenje i igru u prirodnom okruženju, istražujući različite načine kako se šumska pedagogija može primijeniti.
6. *Akademski članci i istraživanja*: Pretraživanje akademskih časopisa, baza podataka i istraživačkih instituta može vam pružiti dublji uvid u teoriju i praksu šumske pedagogije. Ključne riječi za pretraživanje uključuju "forest pedagogy," "nature-based education," "outdoor learning" i slično.

Napomena: Budući da se istraživanja neprestano razvijaju, preporučuje se da provjerite najnovije izvore kako biste ažurirali svoja saznanja o šumskoj pedagogiji.

Literatura i mrežni izvori korišteni za ovaj priručnik:

1. Gyorek, N. (2012) *Povabilo v gozd srečnih otrok*. Kamnik:samozal
2. Vilhar, U., Rantaša, B. (2017). *Handbook for learning and play in the forest*. Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije
3. Starčević I., Uzelac V. (1999). *Djeca i okoliš*. Rijeka: Adamić
4. Hrvatska, R. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Preuzeto s <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalnikurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje>.
5. Lohf, S., Bestle-Körfer, R., Stollenwerk, A. (2017) *Dođi, istražujmo svijet*. Split: Harfa
6. Ambros, J. (2015) *365 zabavnih aktivnosti na otvorenom*. Zagreb: Mozaik knjiga
7. Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Algonquin books.
8. Jezdić, A., Rajović, R. (2020) *Posledice života u virtuelnom svetu*.
Raspoloživo na: <https://ntcucenje.com/posledice-zivota-u-virtuelnom-svetu/>
9. Rajović, R. (2017) *Skakanje po blatu život znači*.
Raspoloživo na: <https://ntcucenje.com/skakanje-po-blatu-zivot-znaci/>
10. *Forestpedagogics* (2017); Raspoloživo na: <http://forestpedagogics.eu/portal/>
11. *Waldpaedagogik* (2023); Raspoloživo na: https://www.waldpaedagogik.at/waldpaedagogik/warum-waldpaedagogik/?no_cache=1
12. *Sharing Nature Worldwide* (2021), Raspoloživo na: <https://www.sharingnature.com/flow-learning.html>

